

VAN BOTERBERG TOT SUPERHEFFING

2007

Jaar	Melkveehou- ders / koeien	Melkkoeien x 1000	Melk/vet /eiwit gem. / koe	Melkgeld cent/kg.	Melk Mln. kg	Kaas ¹⁾ mln. kg.	Boter ¹⁾ mln. kg.	Boterberg mln. kg.	M-Melkp. mln. kg

1) Productie / consumptie / export

2007		Bulgarije en Roemenië er bij (EU-27)							445
2007-xx-xx	boek	<i>Presentatie jubileumboek 50 jaar <i>Productschap Zuivel</i> – 1956-2006</i>							
2007-01-04	LC	_PZ. Koopstra: ‘Boer profiteert van krimp Europese melkplas’							
2007-01-18	LC	Boerenverbond NVM: zuivel presteert onder de maat							nw
2007-03-07	LC	RABO: „Schaal vergroting taboe voor minder goede boer”							nw
2007-04-18	LC	Knipsel: <i>NoorderlandMelk</i> nieuw op de markt							nw
2007-04-25	PZC	LTO: ‘Melkveehouder heeft recht op meer productie’							
2007-04-30	LC	LTO: melkprijs voor boeren kan omhoog							nw
2007-05-02	DvhN	Boer bedient industrie zelf via – afzetcoöperatie – <i>NoorderlandMelk</i>							nw
2007-05-10	DvhN	Melkveehouder beurt als enige geen cent extra							nw
2007-06-01	LC	Groei melkveehouderij alleen voor besten							
2007-06-02	DvhN	Voorschotprijs FF. melk schiet de hoogte in							
2007-06-05	LC	In 2006 €132 miljoen subsidie voor Friese boeren – komt afbouw							nw
2007-06-30	LC	Nu officieel: Melkquota in 2015 van de baan							nw
2007-07-17	DvhN	Melkveehouders blij met aanhoudende hoge melkprijs							nw
2007-07-17	DvhN	Hoogeveen: Melkprijs stijgt meest bij DOC							nw
2007-10-05	LC	Friesland Foods verliest 130 boeren							nw
2007-10-19	PZC	Miljoenenboete, Nederland betaalt 9 miljoen voor overschrijding quotum.							
2007-11-02	LC	Ontevreden melkveehouder van Friesland-Foods naar Lijempf Kampen							nw
2007-11-09	DvhN	D. Strijker: Hoge melk- en graanprijzen - Mercedes of investering							nw
2007-11-23	PZC	Tien vragen met antwoorden over melkquotum (MVV)							
2007-11-28	DvhN	ABN: investeringsgolf in veehouderij – door hoge melkprijs							nw
2007-12-04	LC	Wereld kampt met groot koeientekort							nw.
2007-12-19	LC	Knipsel over fusieplannen Campina en Friesland Foods							nw
2007-12-21	LC	Hoe marktontwikkeling een fusie afdwong							
2007-12-31	LC	Hoge melkprijs: De melkveehouder is even de winnaar							nw

2007

Productschap Zuivel 50 Jaar – 1956 – 2006

Presentatie jubileumboek tijdens nieuwjaarsreceptie 3 januari 2007

Leeuwarder Courant 2007-01-04

PZ.: ‘Boer profiteert van krimp Europese melkplas’

SCHEVENINGEN -Na een aantal magere jaren gaat de Nederlandse zuivelbranche weer goede tijden tegemoet. De Europese melkplas zal dalen, terwijl de zuivelconsumptie blijft toenemen. Van die krapte op de markt zullen de Nederlandse melkveehouders volop profiteren, zo viel gisteren te beluisteren in Scheveningen op de Nieuwjaarsreceptie van het *Productschap Zuivel*.

Het herstel op de Europese zuivelmarkt begon in de tweede helft van vorig jaar. Door de droge en warme zomer gaven de koeien minder melk met als gevolg dat de prijsnoteringen voor zuivelproducten snel de weg omhoog vonden. De prijs voor weipoeder bereikte zelfs een recordniveau. Werd dit restant van de kaasproductie vroeger alleen als veevoer gebruikt, tegenwoordig is het een populair eiwitbestanddeel in zeer veel levensmiddelen.

Die krapte op de Europese zuivelmarkt wordt structureel, als de melkpremie in alle lidstaten plaats gaat maken voor een bedrijfstoeslag. voorspelde melkveehouderijvoorman Siem Jan Schenk van boerenorganisatie LTO. Nu krijgt een boer nog een premie per liter melk, straks een vaste uitkering, ongeacht of hij meer of minder melkt.

In veel EU-landen zal deze zogenaamde ont koppeling resulteren in een lagere melkproductie. ook als in 2015 de Europese melkquotering wordt afgeschaft, denkt Schenk. „**Boeren gaan het rustiger aandoen** of een deel van hun graskuil aanwenden voor de teelt van energiegewassen zoals koolzaad of mais.

In een al ‘ontkoppeld’ zuivelland als Duitsland ligt, door deze ontwikkeling, de melkproductie al 3 procent onder het quotum. In Nederland is een dergelijk scenario ondenkbaar. „Nederlandse boeren willen zoveel mogelijk melken”. aldus Schenk. Productschapvoorzitter Geert Koopstra voorzag een grote spanning op de Nederlandse grondmarkt. „De melkveehouderij ruikt kansen en wil uitbreiden. Maar door de populariteit van energiegewassen vormt ook de akkerbouw een geduchte concurrent.”

Ondanks de betere zuivelmarkt, kunnen de melkveehouders over het afgelopen jaar nog niet rekenen op een hogere melkprijs. Dat komt doordat de Europese Commissie flink het mes heeft gezet in de zuivelsteun. Exportsubsidies voor melkpoeder werden stopgezet evenals het interne afzetprogramma voor caseïne, een melkeiwit dat veel gebruikt wordt in flesvoeding, smeerkaas en in de farmaceutische industrie.

Die laatste maatregel treft vooral *Campina* hard: dit zuivelconcern had op € 65 miljoen caseïnesubsidie gerekend. Door die bezuinigingen is de Brusselse marktsteun voor de Nederlandse zuivelsector de afgelopen twee jaar gehalveerd naar € 200 miljoen. Medio jaren tachtig, ten tijde van de boterbergen, ging het nog omgerekend € 1.8 miljard, wist Koopstra zich te herinneren.

Leeuwarder Courant 2007-01-18

Boerenvakbond NVM: zuivel presteert onder de maat

ARNHEM - De grote zuivelconcerns in Nederland presteren onder de maat. De kosten zijn te hoog en de rendementen te laag. Daardoor gaat veel geld verloren dat aan melkveehouders uitgekeerd had kunnen worden, zo blijkt uit onderzoek van accountantsorganisatie SRA dat uitgevoerd is in opdracht van de *Nederlandse Melkveehouders Vakbond* (NMV).

Vooraf het rendement van *Campina* in Zaltbommel en *DOC* in Hoogeveen is slecht. *Friesland Foods*, waar het merendeel van de Friese melkveehouders bij aangesloten is en *Cono* presteren iets beter maar ook zij houden te veel boerengeld achter. NMV-voorzitter Peter ten Hoeve vindt dan ook dat het systeem van melkgelduitkering van *Friesland Foods* op de helling moet. *Friesland Foods* keert een prestatieprijs uit die gerelateerd is aan de prestaties van vijf grote zuivelondernemingen in Europa.

De uitkomst van het onderzoek is koren op de molen van de *Dutch Dairy Board* (DDB), de melkprijsclub die door onderhandelingen met zuivelondernemingen een hogere melkprijs wil afdwingen. Op die manier worden de zuivelconcerns gedwongen om efficiënter te produceren.

De NMV organiseert binnenkort bijeenkomsten in het land om het melkprijsonderzoek met melkveehouders te bespreken.

Leeuwarder Courant 2007-03-07

Rabo topman: 'Schaalvergroting taboe voor minder goede boer'

JOURE – Schaalvergroting door boeren die niet bij de beste 25 procent van hun beroepsgroep horen, zou eigenlijk bij wet verboden moeten worden. Die verzuchting slaakte landelijk Rabobank directeur Bart Geertsema voor een zaal van vierhonderd merendeels jonge boeren, gisteren in Joure.

Hij reageerde daarmee op het enthousiasme onder de jonge melkveehouders om de komende jaren de melkproductie op te voeren. Volgens Geertsema moet een boer die niet tot kopgroep behoort eerst zijn bedrijf optimaliseren. Vaak valt daar voor agrariërs nog een wereld te winnen.

Eerder schetste hij al een toekomst waarin boeren met een kostprijs van meer dan 28 cent per liter melk, het wel kunnen schudden. Volgend jaar komt er duidelijkheid over het voortbestaan van het melkquotum, het systeem van productierechten dat de boeren beperkt in hun productie.

Naar alle waarschijnlijkheid wordt het systeem afgeschaft. Tegelijk verdwijnt de bescherming van de Europese markt, waardoor de melkprijs naar het lagere wereldmarktniveau daalt. Dat verleidt veel boeren ertoe hun toekomst vooral te zien in meer liters melk om toch een goed inkomen te halen.

Een meerderheid van de jonge boeren bereidt zich daarop voor door nu te investeren in nieuwe stallen en grond. Melkquotum is uit de gratie, nu de waarde daarvan rap daalt en binnen nu en enkele jaren daalt tot nul.

Het zuivelconcern zal de leden/boeren geen strobreed in de weg leggen om de productie uit te breiden. De beperking zal straks zitten in milieu en ruimte, aldus Geertsema. Overigens bleken veel boeren bezorgd over de financiering van hun uitbreidingsplannen.

Ook daar waarschuwde Geertsema voor. „We hebben mede door de lage rente een goede tijd gehad, maar in de toekomst zal die rente stijgen.” En de Rabobank maakt zich zorgen over de financieringslast van de gemiddelde boer.

Geertsema waarschuwde ook voor het prijsopdrijvend effect van de belangstelling voor meer grond. Voor het voer hoeven de boeren die grond niet te kopen. Het is de helft goedkoper, dat op de vrije markt te kopen. Maar veel boeren kopen grond met het oog op de hoeveelheid mest, die ze kwijt moeten.

De jonge boeren heten zich door deze woorden niet ontmoedigen. Het optimisme is kennelijk groot onder deze groep.

LC 2007-04-18

NoorderlandMelk nieuw op de markt

LEEUWARDER COURANT 18 april 2007 , pag. 2

NoorderlandMelk nieuw op markt

DOETINCHEM - Voormalige melkleveranciers van Hoogwegt Milk hebben een nieuwe zuivelcoöperatie opgericht. Onder de naam NoorderlandMelk willen de melkveehouders op basis van langdurige contracten hun melk verhandelen. De coöperatie begint met 150 noordelijke boeren, die nog tot begin mei leveren aan Hoogwegt. Daarna stopt het Arnhemse concern met de inname van melk. Tezamen leveren de boeren negentig miljoen liter melk aan de nieuwe coöperatie. Eerst was er sprake van dat **DOC Kaas** in **Hoogeveen** de activiteiten van Hoogwegt zou overnemen. De 150 boeren denken met een eigen coöperatie beter af te zijn.

LTO: Melkveehouder heeft recht op meer productie'

ZOETERMEER - Nu de melkplas in Europa is verdwenen moeten Nederlandse melkveehouders meer zuivel kunnen produceren, vindt landbouworganisatie LTO. „Je kunt het quotumsysteem niet zomaar afschaffen, maar we willen wel proberen het te versoepelen nu de vraag naar bijvoorbeeld boter en kaas buiten Europa toeneemt”, aldus Siem Jan Schenk van LTO. De vraag naar zuivel stijgt volgens hem harder dan de productie. Omdat Nederlandse boeren afgelopen jaar meer melk leverden dan was afgesproken, moet Nederland daar als een van de weinige landen in Europa een boete (superheffing) over betalen.

Leeuwarder Courant 2007-04-30

LTO: melkprijs voor boeren kan omhoog

LEEUWARDEN - Veehouders hebben het komend halfjaar recht op een hogere melkprijs. Ze dienen enkele centen méér voor hun melk te krijgen dan nu het geval is, concludeert voorzitter Siem Jan Schenk van de vakgroep LTO rundveehouderij op basis van de gestegen wereldmarktprijzen van onder meer boter en melkpoeder. De situatie op de internationale zuivelmarkten is in een jaar tijd drastisch gewijzigd.

De melkveehouders ontvangen nu 31 tot 32 cent per liter. De LTO-voorzitter vindt dat de zuivelindustrie de voortdurende gunstige prijsvorming moet vertalen in een hogere prijs voor de boeren: „Er is ruimte om de melkprijs het komend halfjaar te verhogen”, stelt Schenk in het blad *Nieuwe Oogst* van de boerenorganisatie LTO.

De zuivelondernemingen doen er goed aan om zich meer te oriënteren op internationale markten, meent Schenk. Ook dat scheelt de boeren in hun inkomsten. Een fusie tussen de twee grote coöperaties in Nederland, *Friesland Dairy Foods* en *Campina*, sluit hij niet uit: „Het zou verstandig zijn als ze elkaar weten te vinden. Samen hebben ze dan nog maar 6 procent van de Europese markt. Als dat niet lukt, laat ze dan hun blik naar buiten richten.”

De vakgroepvoorzitter zegt het te betreuren dat de voorgenomen fusie tussen Campina en het Zweedse Arla een paar jaar terug niet doorging. Die fusie zou de boeren anderhalve cent per liter extra hebben opgeleverd. „Jammer dat het is afgeblazen. Zo'n kans behoort benut te worden”, stelt Schenk.

Wereldwijd stijgt de consumptie van melk en andere zuivelproducten met circa 2 procent per jaar, terwijl de productie in Europa het afgelopen jaar iets is gedaald. In ons land hebben de veehouders het afgelopen jaar hun quotum juist overschreden. Dit komt hen op een boete (superheffing) te staan van ruim €20 miljoen.

Voor LTO blijft verruiming van de melkquota van veehouders een belangrijk speerpunt. Voorts pleit de vakgroep er voor om de superheffing tussentijds te verlagen.

Boer bedient industrie zelf via NoorderlandMelk

Door Erik van der Veen

KANTENS Ruim 150 melkveehouders uit het Noorden leveren hun melk voortaan zelf aan de industrie. De boeren gaven gisteren het startschot voor hun afzetcoöperatie NoorderlandMelk. Via deze onderneming in krap drie maanden uit de grond gestampt, leveren ze in totaal 100 miljoen liter melk aan vier kleine fabrikanten van yoghurt, kaas en melkpoeder.

De Noorderland-melkers besloten zelf nieuwe afnemers voor hun melk te zoeken nadat er een eind kwam aan hun langlopende afzetcontracten met Hoogwegt Milk. Deze onderneming stopt met de verkoop van melk aan de zuivelindustrie en gaat zich volledig toeleggen op de internationale handel in melkpoeder en andere afgeleide producten.

Een deel van de voormalige Hoogwegt-melkers (samen goed voor 50 miljoen liter melk) is overgestapt naar de Hooogeveense kaasmaker DOC Kaas. De initiatiefnemers van NoorderlandMelk verwachten echter een betere prijs voor hun melk te kunnen realiseren via een eigen coöperatie.

De nieuwe afzetorganisatie is onder grote tijdsdruk tot stand gekomen. Het startschot komt welgeteld één dag nadat Hoogwegt Milk de laatste melk ophaalde. Gisteren was melkveehouder Zoontjes in Oldehove de eerste NoorderLand-boer die zijn melk aan de nieuwe coöperatie leverde.

„Het was een enorme klus”, verzucht voorzitter Ad van Velde uit Kantens. „Er is zóveel dat op je afkomt. Als melkleverancier loop je tegen heel andere dingen aan dan als individuele melkveehouder. Bovendien moest het allemaal in no time worden geregeld, en dan nog naast onze eigen bedrijven want dat moet ook allemaal gewoon doorgaan.”

Ook andere melkveehouders hebben kennelijk fiducia in de nieuwe melkafzetorganisatie want de aanmeldingen stromen volgens Van Velde binnen. „Boeren uit het hele land willen zich bij ons aansluiten”. Voorlopig komen nieuwe kandidaat-leden op een wachtlijst tot de coöperatie klaar is voor verdere groei.

Dát NoorderlandMelk nog fors gaat groeien, lijdt voor Van Velde geen twijfel. Vooral de kleinschaligheid en de korte lijnen spreken collega-veehouders volgens hem aan. De coöperatie drijft op vrijwillige bestuurders, er is geen (dure) organisatie en de melkontvangst en -transport en kwaliteitszorg zijn uitbesteed.

„Het is allemaal heel transparant: na aftrek van de kosten zijn alle verdiensten voor de leden. Wij hebben geen fabrieken in pakweg Vietnam zoals Friesland Foods. Die grootschaligheid maakt zulke internationale concerns voor de gewone boer tot een ver van zijn bed show.”

De coöperatie kijkt volgens voorzitter Van Velde ook naar de mogelijkheden om in de toekomst dagverse zuivel op de markt te brengen onder het merk NoorderlandMelk. Afnemers hebben daarvoor al belangstelling getoond, „maar het is nog te vroeg om daar nu iets over te zeggen”. Voorlopig gaat de melk van de NoorderlandMelk-boeren (van wie ruim de helft uit de provincie Groningen) in eerste instantie naar vier kleine verwerkers: yoghurt- en vlafabrikant Katshaar uit de gelijknamige buurtschap bij Coevorden, melkpoederproducenten Leympf uit Kampen en Hypocra Dairy uit Ommen en (weide)kaasmaker Henri Willig uit Heerenveen.

Melkveehouder beurt als enige geen cent extra

Door Erik van der Veen

MEPPEL - De melkveehouderij kan niet veel langer meer wachten op een hogere melkprijs. De rendementen zijn zo laag dat de afkalving van de sector inmiddels alarmerende vormen begint aan te nemen. Het gapende gat tussen wat de boer voor zijn melk krijgt en wat de supermarkt eraan verdient, is niet meer te rechtvaardigen gezien de toenemende krapte op de wereldmelkmarkt.

Dat was de boodschap die 250 noordelijke melkveehouders gisteren lieten horen tijdens een gezamenlijk protest bij het hoofdkantoor van zuivelconcern *Friesland Foods* in Meppel. Initiatiefnemer was de *Dutch Dairymen Board* (DDB), die al jaren vruchteloos strijdt voor een betere melkprijs.

Deze boerenbelangenclub en de *European Dairy Board* houden momenteel door heel Europa acties voor een prijsverhoging. Tegelijkertijd met het protest in Meppel kwamen DDB-boeren ook in actie bij het hoofdkantoor van Nederlands grootste zuivelproducent *Campina* in Zaltbommel.

Gezien de groeiende tekorten die voor dit en volgende jaren worden verwacht op de wereldmarkt, is het volgens de DDR tijd om in de prijsonderhandelingen met de supermarkten 'spijkers met koppen te slaan', zoals dan ook het motto van de acties van gisteren luidde. Tot dusver zijn de melkveehouders die niet van die ontwikkeling profiteren.

Het bedrijfsrendement in de sector ligt op gemiddeld 0,5 procent, terwijl de zuivelindustrie 19 procent haalt en de supermarkten zelfs 22 procent. Terwijl de marktprijzen wereldwijd de pan uitrijzen (met het laatste haltjaar bijvoorbeeld een verdubbeling van prijs voor magere melkpoeder) wordt de druk op de boereninkomens alleen maar groter.

De Nederlandse boer krijgt momenteel zo'n 31 cent per liter voor zijn melk, waarvan 3 cent melkpremie van Brussel. De huidige prijs dekt nog net de materiële kosten, maar niet de vele arbeid die de boer in z'n bedrijf steekt. Daarvoor zou de literprijs naar minstens 40 cent moeten.

De melkveehouderij zoekt een uitweg in steeds verdere schaalvergroting en kostenverlaging. Maar dat biedt op de langere termijn geen oplossing, zeggen DDR-bestuurders Sieta van Keimpema en Durk Boschma.

„Dat verhaal zijn we nu wel zat”, zegt Boschma. „Er moet nu iets gebeuren”. Ook al doordat de boer niet alle kosten zelf in de hand heeft. Zo werd veevoer vorig jaar 20 procent duurder doordat de grondstoffen daarvoor steeds meer worden gebruikt voor de opwekking van bio-energie.

De noordelijke melkveehouders oogsten gisteren weliswaar sympathie voor de petitie die zij overhandigden aan waarnemend directievoorzitter Theo Spierings en directielid Robert van Ballegooijen van *Friesland Foods*, maar nog geen resultaat. „Zij verwachten alle heil van de vrije markt, terwijl wij denken dat je samen een vuist moet maken om echt iets te bereiken bij de inkooporganisatie van de supermarkten”, zegt Boschma.

De DDB put wat dat betreft hoop uit de ontwikkelingen in Ierland. Daar hebben boerenacties de eerste prijsverhoging in vele jaren afgedwongen. Boeren en concertop spraken gisteren af

dat ze de mogelijkheden om ook in Nederland een prijsverhoging binnenkort nog eens uitgebreid bespreken in een vervolgesprek.

„Misschien moeten we wel af van het huidige systeem van langjarige leveringscontracten tussen zuivelindustrie en de supermarkten”, geeft Van Keimpema alvast een schot voor de boeg. „Zulke overeenkomsten bieden geen mogelijkheden om de prijs flexibel te laten meebewegen met actuele ontwikkelingen op de wereldmarkt zoals die zich nu voordoen”.

Leeuwarder Courant, 2007-06-01

Groei melkveehouderij alleen voor besten

Door Nico Hylkema

Als de beperking van de melkproductierechten, het melkquotum, in 2015 verdwijnt zal de melkproductie in Nederland toenemen met 20 procent, voorspelt het Landbouw Economisch Instituut (LEI). In het Noorden zelfs met 30 procent denkt het zuivelconcern *Friesland Foods*. „Unsin”, zegt accountant Jappie Rypma van Alfa Beag.

Wie dezer dagen door het Friese land rijdt, ziet alom bouwnijverheid. Het lijkt of alle boeren tegelijk hun stallen uitbreiden. Groter worden om de voorspelde dalende melkprijs het hoofd te bieden. De naoorlogse geschiedenis heeft immers aangetoond, dat boeren zo het hoofd boven water houden.

Kees de Bont van het LEI denkt, dat de gemiddelde grootte van het familiebedrijf van 70 koeien zal groeien naar 130. Dat is een flinke slag, zeker in arbeid gerekend. Volgens De Bont is die schaalvergroting mogelijk, maar boeren moeten wel hun kosten en arbeid in de gaten houden. Voor een boer zonder stille arbeidsreserve - lees: zonen/opvolgers - wordt 130 koeien een hele klus.

Die boeren kunnen overwegen de arbeidsvraag op te vangen met een melkrobot en inderdaad is het automatische melken bezig met een niet eerder waargenomen opmars. De groei kan doordat het melkquotum in 2015 verdwijnt en door de jaarlijkse uitval van 4 procent melkveehouders. Die stoppen wegens het ontbreken van een opvolger.

Gerbrand van 't Klooster van LTO Noord ziet wel problemen opdoemen bij een te snelle groei. Vooral doordat boeren niet goed doorrekenen, hoeveel extra arbeid die groei met zich meebrengt. Na een jaar of tien zal hen dat opbreken en zal een versnelde uittocht uit de melkveehouderij plaats hebben. Rypma ziet dat moment nog eerder van boeren die de schaalvergroting de afgelopen tien jaar al hebben gemaakt. Die hebben vaak roofofbouw op zichzelf gepleegd.

Wie vertelt de boeren dat ze moeten groeien, terwijl de laatste jaren menig deskundige de waarschuwendende vinger heeft opgestoken? De buurman, zo vreest Rypma. De Rabobank meent dat boeren die snel willen uitbreiden tegen te hoge grondprijzen aanlopen. Accountants stellen al jaren vast dat de kosten van het melkquotum van de afgelopen jaren veel te hoog zijn. Die kosten – zeker die van tot een jaar terug - zullen de komende jaren nog als een molsteen om hun nek hangen. Vorig jaar kostte een liter melk aan productierechten rond de twee euro. Nu is dat al gedaald naar een euro.

Bovendien is er dit jaar een belangrijke verandering in gevoerd door Brussel: de inkomens- steun is sinds 1 april geheel losgekoppeld van de productie. Voor die tijd aangekocht quotum leverde nog 3,5 cent subsidie per liter op. Sinds 1 april levert de extra kilo melk 3,5 cent minder op. Bovendien kan hij voor die 3,5 cent ook iets anders doen dan melken. Voer verbouwen voor zijn uitbreidende collega's bijvoorbeeld.

Het voer en de mest worden de twee grote problemen voor boeren die snel willen groeien, waarschuwt Jappie Rijpma. De melkprijs, zo vindt hij, moet stijgen om de hogere kosten van mestafvoer, grond en voer goed te maken. Maar die melkprijs is de afgelopen jaren flink gedaald. Nominaal al zo'n 1,5 cent per liter, maar feitelijk met zo'n 3 cent. Er is in de meeste berekeningen geen rekening gehouden met de inflatie.

Volgens Rijpma wordt het een 'hels karwei' om de investeringen die boeren nu plegen rendend te maken. Dat lukt alleen de beste ondernemers met de nodige arbeidsreserve. De grond is te duur en zal pas over jaren goedkoper worden. Waar jarenlang akkerbouw zo slecht rendeerde, dat melkveehouders konden uitwijken naar het Noorden, is die vluchtweg afgesloten. De stijgende graanprijzen hebben gezorgd voor een eind aan de uittocht van de akkerbouwers en de vergroening van Friesland.

Toch kunnen juist de stijgende graanprijzen de melkprijs omhoog duwen. In Frankrijk en Duitsland hebben boeren het afgelopen jaar hun quotum niet volgemolken. Volgens Kees de Bont wijken de boeren daar uit naar de graanteelt, omdat ze in gebieden werken die zich ook voor akkerbouw lenen. In veel gebieden in Nederland bestaat die mogelijkheid niet.

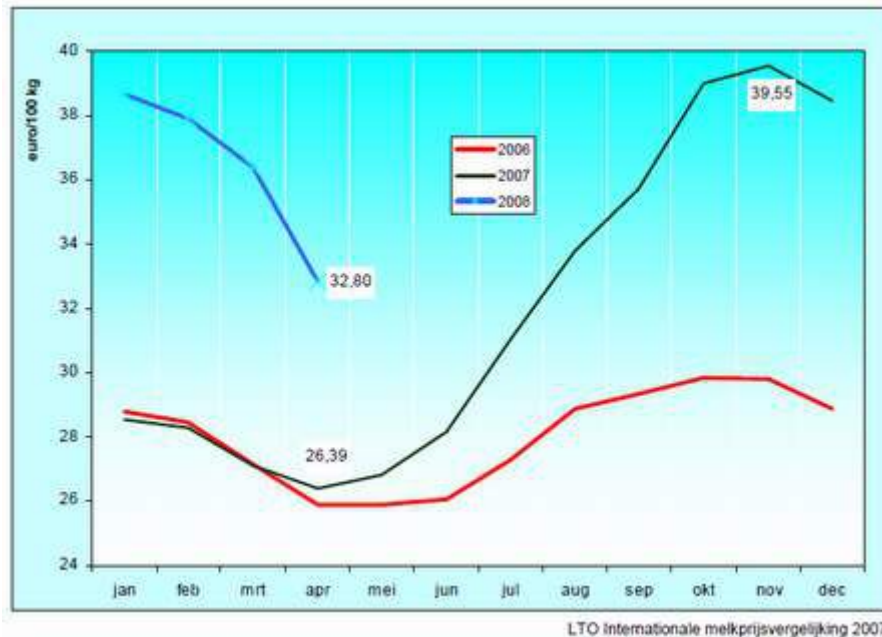
Hogere melkprijs of niet, overleven is voor de ondernemers, de specialisten meent Rijpma. „Fansels is der takoinst. Mar dan wol foar boeren dy't ek de lêste liters goed trochrekkene hawwe. Dy't har hielendal op de melkerij stoarte en de ruwvoerwinning oerlitte oan it leaibedriuw. Ek li jongfee giet de doar tit. Oars kin men dy 130 kij net oan.” Waarmee niet is gezegd, dat alleen de groten overleven. Een goed geleid bedrijf met zeventig koeien kan soms een solide basis bieden voor een goed inkomen binnen de marges van een redelijk sociaal leven.

Voorschotprijs melk schiet de hoogte in¹

Door de redactie economie

MEPPEL (DvhN/GPD) Zuivelconcern *Friesland Foods* heeft gisteren de voorschotprijs van boerderijmelk met 1,28 euro per 100 kilo melk verhoogd. Niet eerder in de geschiedenis van het concern is de melkprijs zo sterk verhoogd. In januari en april verhoogde de coöperatie de melkprijs ook al met respectievelijk 30 en 40 cent.

Grafiek 3 Ontwikkeling gemiddelde maandelijkse voorschotmelkprijs vanaf januari 2006

Directeur Robert van Ballegooijen sprak gisteren van een historische prijsstijging. De gemiddelde voorschot-melkprijs van *Friesland Foods* over de eerste vier maanden van 2007 lag al op 26,48 euro per 100 kilo. Met de jongste prijsverhoging wordt dat gemiddelde nog verder opgetrokken, naar een niveau dat sinds mei vorig jaar niet meer werd gehaald.

De prijsverhoging volgt op de ontwikkelingen in de zuivelmarkt. Door enerzijds de wereldwijd stijgende consumptie (dankzij de opkomst van nieuwe economieën in vooral Azië) en anderzijds de afnemende productie in onder meer Frankrijk, Groot-Brittannië en ook Australië ontstaat er langzamerhand krapte op de wereldmarkt.

De prijzen voor wei, melkpoeder en boter zitten daardoor al langere tijd in de lift. Ongeveer 15 procent van de melk die *Friesland Foods* verwerkt, gaat in die producten zitten. Nu stijgen echter ook de afzetprijzen van kaas en dagverse zuivel, waar de rest van de melkaanvoer van de *Friesland*-boeren naartoe gaat. Niet alleen in Nederland maar ook in de belangrijke afzetmarkt Duitsland betalen supermarkten meer voor kaas en (weide-)melk.

Dat leidt overigens niet alleen bij *Friesland Foods* tot een verhoging van de prijs die de boer voor zijn melk krijgt. Ook 's lands grootste zuivelproducent *Campina* heeft de prijs al opgeschroefd, evenals kleinere melkverwerkers zoals *Hochwald Nederland* en *DOC Kaas* in Hooftgeveen. Die laatste deed er in april al 35 cent per 100 kilo bovenop, en *Hochwald* zelfs bijna 60 cent.

¹ Bijgeplaatste grafiek afkomstig uit 'LTO melkprijsvergelijking 2007' (ZHN.)

In 2006 €132 miljoen subsidie voor Friese boeren

LEEUWARDEN - Friese boeren kregen vorig jaar in totaal ruim € 132,7 miljoen steun van de Europese Unie. Daarvan ging bijna € 50 miljoen naar de melkveehouderij. Dat blijkt uit de gisteren bekend gemaakte jaarlijkse steunbedragen op de website van het landbouwministerie. Vorig jaar kregen de inelkveehouders voor het eerst de volledige premie uitgekeerd in het kader van de zuivelhervorming.

De top-3 van ontvangers van melkpremie onder Friese melkveehouders bestaat nu uit de maatschappen Van der Ploeg uit Wergea (€ 99.555), Van Weperen Oosterwolde (€ 90.181) en Van der Zijl Nijeholtpade (€ 75.591). De meeste melkveehouders ontvingen tussen de € 20.000 en €25.000. Daarnaast kregen de boeren gemiddeld enkele duizenden euro's aan slacht- ooi- en gewaspremies.

De melkpremie krijgen de boeren als compensatie voor de verwachte daling van de melkprijs ten gevolge van de liberalisering van het Europese zuivelbeleid. Tot eind vorig jaar daalde de prijs ruim 1,5 cent per liter, waarvoor de boeren 3,5 cent compensatie ontvingen. Door de sterke internationale zuivelmarkt is de melkprijs veel minder gedaald, dan bij de hervorming van het zuivelbeleid werd aangenomen.

Vorige week werd bekend, dat zuivelconcern *Friesland Foods* zijn leden een fors hogere melkprijs uitkeert. De verwachting is, dat dit jaar de melkprijs nog verder zal stijgen en de daling sinds de uitvoering van het nieuwe zuivelbeleid meer dan goed zal maken. Tot nu toe heeft dit binnen Europa nog niet geleid tot discussies over de hoogte van de melkpremie.

Dit jaar is de premie losgekoppeld van de productie. Over 2007 krijgen de boeren een subsidie per hectare, waarin alle premies die dit jaar zijn uitgekeerd zijn samengevat. Daardoor zal het volgend jaar met een druk op de knop mogelijk zijn van ieder agrarisch bedrijf de inkomenssteun vast te steilen. Overigens is de verwachting dat de prijzen voor agrarische producten door de liberalisering sterk zullen schommelen.

Nu officieel: Melkquota in 2015 van de baan

BRUSSEL ANP - Het systeem van melkquota moet 31 maart 2015 verdwijnen. Het systeem is volgens Europees Commissaris Mariann Fischer Boel (landbouw) niet langer zinvol. De commissaris had eerder gezinspeeld op afschaffing, maar was niet eerder zo stellig.

De limieten op de melkproductie zijn ooit ingevoerd om de melkproductie in de Europese Unie te beteugelen. Door subsidies gingen boeren veel te veel melk leveren waardoor er een melkplas ontstond. Inmiddels is de handel in melk wereldwijd steeds vrijer. Begin deze maand steeg de prijs flink door grote vraag naar melkpoeder in Azië.

Tegen de invoering van het melkquotum was in landbouwkringen aanvankelijk fel verzet. In de praktijk heeft het systeem geleid tot een warme sanering onder melkveehouders.

Melkveehouders blij met aanhoudende hoge melkprijs

Door Peet Vogels

NIEUW NIEDORP – De zuivelprijzen rijzen de pan uit, tot groot genoeg van de Nederlandse melkveehouder. De toekomst ziet er ineens een stuk zonniger uit, constateert voorzitter Siem Jan Schenk van de vakgroep rundveehouderij van LTO-Nederland.

Jarenlang zagen de melkveehouders de prijzen voor melk dalen. De daling hing vooral samen met de afbouw van de Europese steun. Maar sinds een jaar stijgt de wereldwijde vraag naar zuivel veel harder dan het aanbod. En dat vertaalt zich in de prijzen die de consument betaalt. Siem Jan Schenk, de voorman van de Nederlandse melkveehouders, verwacht dat de prijsstijging nog wel even doorgaat. „De vraag naar zuivel is wereldwijd met vier procent toegenomen, het aanbod maar met 1,5 procent. En de toename van de vraag is structureel.”

Volgens Schenk wordt de stijgende vraag naar melk en melkproducten veroorzaakt door de wereldwijde stijging van de welvaart. Vooral in Azië is er een stijgende consumptie van alles wat met melk te maken heeft. Om de productie te kunnen uitbreiden moet wel eerst het melkquotum verdwijnen. „Wij hebben al voorgesteld om het quotum geleidelijk te laten verdwijnen. Tot 2015 moet er jaarlijks twee procent meer geproduceerd worden, daarna moet het gewoon worden vrijgegeven”, aldus Schenk.

'Snel meer melken is geen optie: Je kunt niet een blik koeien opentrekken'

Versneld vrijgeven van de productie heeft weinig zin, meent Schenk. „Je kunt niet zomaar meer gaan melken, want je kunt niet een blik koeien opentrekken. Een koe heeft tijd nodig om van kalt tot melkkoe te groeien.

Er zijn maar weinig plekken in de wereld geschikt om de melkproductie uit te breiden. Schenk: „In Europa zijn dat vooral in Nederland, Denemarken en Noord-Duitsland.” Maar daar zijn milieugrenzen opgelegd. „We hebben in Nederland ruimte om 20 procent te groeien. Daarboven lopen we tegen de grenzen aan waar we de mest kwijt kunnen. Als de melkveehouderij verder wil groeien, moet ze grond van akkerbouwers kopen. Maar de akkerbouwers krijgen ook goede prijzen voor hun producten.” De melkplas kan dus maar beperkt groeien terwijl, de vraag veel sneller toeneemt. Dat belooft gouden tijden voor de melkveehouders. De boeren zien ook dat de prijzen op de wereldmarkt veel harder stijgen, dan de prijzen die zij van hun melkcoöperatie ontvangen. In Duitsland verloor Campina vorige week al een kwart van haar leden. Die vertrokken naar een melkverwerker die meer bood voor de melk. Dat is een ongekende luxe voor de melkveehouders. Door het overaanbod van melk bepaalden de coöperaties altijd wie hoeveel mocht leveren. En de supermarkten bepaalden vervolgens weer hoeveel de coöperaties voor de melk kregen. Maar nu kunnen de coöperaties naar een andere afnemer stappen als de supermarkt niet voldoende wil betalen. „De zuivelprijzen in de winkel stijgen al en dat zal nog wel even doorgaan”, denkt Schenk. „Alleen praatje dan over enkele centen verhoging, dus de consument zal er niet heel veel van merken.” De melkveehouder des te meer want een paar centen meer per liter melk betekent tienduizenden euro's extra inkomsten per bedrijf.

Schenk verwacht dat de coöperaties harder moeten vechten om de boeren als leverancier binnenboord te houden. „Boeren gaan in de toekomst een deel van de melk op contract aan de coöperatie leveren en een deel gewoon op de vrije markt verhandelen.”

(GPD f DvhN)

Melkprijs stijgt meest bij DOC ²

HOOGVEEEN. – De veehouder profiteerde tot dusver nauwelijks mee van de stijgende melkprijzen, maar daar begint nu toch snel verandering in te komen. Steeds meer zuivelverwerkers verhogen de voorschotprijzen die ze hun melkleveranciers betalen. Met de Drentse kaasmaker DOC Kaas voorop. Het Hoogeveense bedrijf heeft de voorschotprijs voor juni met 1,70 euro per honderd kilo verhoogd. Dat is de derde prijsverhoging in evenzovele maanden. De prijs ligt nu 73 eurocent boven het niveau van de eerste helft van vorig jaar. Ook bij het grote *Friesland Foods* ligt de prijs boven dat peil, zij het aanzienlijk minder: 20 eurocent per honderd kilo. Daarmee neemt het concern uit Meppel de vierde plek in op de ranglijst van zuivelaars met de grootste verhoging van de voorschotprijs.

Leeuwarder Courant 2007-10-05

ook in MAP FCDF

Friesland Foods verliest 130 boeren

MEPPEL - Bij zuivelconcern *Friesland Foods* hebben 130 boeren met 110 miljoen liter melk dit jaar hun lidmaatschap opgezegd. De boeren vertrekken bij de coöperatie omdat ze elders meer voor hun melk kunnen krijgen. Het zuivelconcern zegt het vertrek te betreuren. De vertrekkende boeren vinden dat het zuivelconcern veel te laat en te weinig de forse stijging van de melkprijs op de wereldmarkt heeft laten doorwerken. Op de zogeheten spotmarkt kunnen zij al gauw 5 cent per liter meer krijgen. De vertrekkende boeren gaan hun melk leveren aan concurrerende coöperaties als DOC-Kaas in Hoogeveen of een van de vele nieuwkomers op de inkoopmarkt.³

Het vertrek van de boeren komt niet onverwacht. Al enige tijd rommelt het onder de leden van de zuivelcoöperatie. Zo moesten ze tandenknarsend aanzien dat in de eerste helft van het jaar de uitbetaalde voorschotprijs lager was dan het jaar tevoren. Terwijl de melkprijs op de wereldmarkt op dat moment explodeerde.

Het excuus van het concern, dat ze te maken hebben niet langlopende contracten en dat de hoge melkprijs pas nu echt begint door te werken in de afzetprijzen bij supermarktketens, brengt nog geen rust. Overigens betaalt *Friesland Foods* sinds september fors hogere prijzen voor de boerenmelk. Vorig jaar was de melkprijs bijna 31 cent, nu loopt die hard op naar 50 cent.

Friesland Foods zet voor de verdiensten aan de ledenmelk in op kaasproductie en op het creëren van goede merken met toegevoegde waarde. Juist nu de prijzen zo stijgen blijkt simpele bulkproductie van melkpoeder, kaas en boter meer op te brengen. Het concern laat zich door de hoge prijzen niet verleiden de bedrijfsstrategie te veranderen. Het noemt dat te veel op korte termijn denken.

² Was in 2007 een van de hoogste met 35,68, 2 ct boven *Friesland Campina*. Maar.....stortte daarna enkele jaren volledig in met een melkprijs ver onder die van FC – zie [LTO melkprijsvergelijking tabel](#)

³ Zie artikel bij 2007-11-002, over een melkveehouder die per 1 januari zijn melk gaat leveren aan het particuliere *Lijempf* in Kampen. (ZHN.)

Miljoenenboete melkproductie

Nederland betaalt 9 miljoen euro voor overschrijding quotum.

BRUSSEL - Nederland moet Brussel bijna 9 miljoen euro betalen wegens te veel geproduceerde melk. De Nederlandse melkveehouders overschreden hun quotum met 0,3 procent in het seizoen 2006 / 2007, meldde de Europese Commissie gisteren.

De grootste boete gaat naar Italië: 176 miljoen euro. Daar werd 6 procent meer melk geproduceerd dan toegestaan.

De EU heeft de superheffing op overschrijdingen ooit ingesteld om een overschot aan melk te voorkomen. Wereldwijd is een tekort aan melk.

In december presenteert de Europese Commissie een rapport over mogelijke verruiming van de melklimieten, vooruitlopend op het afschaffen van de quota in 2015.

Leeuwarder Courant 2007-11-02

Emotieloos vertrek bij zuivelcoöperatie naar Lijempf

Per 1 januari keren 130 melkveehouders zuivelcoöperatie Friesland Foods de rug toe. Een van hen is Sjoerd Minnema uit Vegelinsoord. „Ik wie de arrogánsje al jierren beu.”

Door Aan Dirk van der Meulen ⁴

VEGELINSOORD De adviseur van Friesland Foods had hem nog wel gewaarschuwd. „Sjoerd jonge, weet wat je doet. Wie ons verlaat, kan niet meer terugkomen” Maar het besluit valt Sjoerd Minnema (36), melkveehouder in Vegelinsoord stond vast. Voor 1 oktober zegde hij zijn lidmaatschap op. Samen met zes collegaboeren in de omgeving – drie uit Vegelinsoord, twee uit Terkaple en een uit Broek stappen ze in het nieuwe jaar over naar Lijempf in Kampen.

Precies vijftien jaar is Minnema lid geweest van Friesland Foods en haar voorgangers. Maar het brengen van de opzeggingsbrief op het hoofdkantoor in Meppel kostte hem weinig moeite. „Ernoasjes wiene der net. Zijn moeder Betsie Minnema-Westerhof, met wie Minnema in maatschap boert, moest wel even slikken. Zij en haar man waren al trouwe leden ten tijde van *Noord Nederland*.

De jonge boer uit Vegelinsoord bekijkt de overstap puur zakelijk. Lijempf, producent van melkpoeder en babyvoeding, garandeert de melkprijs van Friesland Foods met een klein plusje. Dat levert Minnema, die tachtig melkkoeien en een quotum van 700.000 liter heeft, jaarlijks enkele duizenden euro's extra op. „Wylst ik krekt itselde wurk doch. Jo moatte it saaklik besjen, oars réde jo it net mear as boer.”

Eigenlijk had Minnema al veel eerder afscheid willen nemen van Friesland Foods, het grootste zuivelconcern van Nederland. Hij ergerde zich aan vele jaren aan de melkprijssystematiek van zijn coöperatie. Friesland Foods laat haar melkprijs afhangen van de prestaties van vijf andere West-Europese zuivelconcerns. Als die de melkprijs gemiddeld met 2 procent verhogen, moet

4 Opmerking: 'Aan' is de eerste voornaam van Dirk van der Meulen. Friese *verbastering* van Anne ? (ZHN.)

ook Friesland Foods eenzelfde percentage extra uitkeren. Wat aan winst resteert wordt verdeeld tussen boeren (35 procent) en concern (65 procent).

Door dit systeem keert het zuivelconcern nooit de laagste melkprijs uit. „Mar ek nea de heechste”. stelt Minnema. Kwalijk aan het systeem vindt hij vooral ook dat het een afstand creëert tussen boer en concern. Want de directie heeft belang bij een lage melkprijs omdat de winst dan hoger uitvalt. Terwijl de melkveehouders daar minder mee ingenomen zijn. „Dit wringt dus oan alle kanten.”

Illustratief voor de kloof vindt Minnema het feit dat de directie steevast van grondstoffen spreekt. Hij citeert uit een denkbeeldig persbericht: De winstgevendheid verbeterde, mede dankzij lage grondstofprijzen. „Wylst it om molke giet fan de leden-eigenaren! Dy rrogánsje wie ik al jieren beu.” En hij niet alleen, concludeert Minnema. „Want as 130 boeren opstappte ha seker noch inkelde húnderten dat ek oerwage”.

Kritiek had hij ook op de winstuitkering onder de leden. Friesland Foods doet dat in de vorm van dividend op de zogenaamde aandelen B. Deze zijn vooral eigendom van oudere en voormalige boeren. „Wylsts wy der foar wurkje”. Friesland Food kondigde omlangs aan het melkprijssysteem onder de loep te riemen. Maar toen had Minnema zijn brief al ingeleverd.

Vanwege de slechte zuivelmarkt was eerder opstappen niet mogelijk. Geen enkele melkverwerker had behoefte aan extra melk. Sinds deze zomer is de situatie een heel andere: de zuivelmarkt bloeit als nooit tevoren. De vraag naar zuivel is mondiaal gezien groter dan het aanbod. De keuze van Minnema en zijn zes collegaboeren in de omgeving viel uiteindelijk op, Lijempf. Deze particuliere zuivelonderneming heeft de plus op de melkprijs voor vijf jaar gegarandeerd. „En dérnei sjogge wy wol wer”. stelt hij.

Hoge melk- en graanprijzen- nw. Mercedes of investering

OOGSTGETUIGE door Dirk Strijker*

Het is hosanna in de landbouw. De prijzen van de producten zijn na jaren van kwakkelen nu op hoog niveau. In Nederland is in drie jaar tijd de melkprijs van 25 naar 35 eurocent per kilo gestegen. De tarweprijs is in diezelfde periode gestegen van 120 naar 230 euro per ton. Deze ontwikkeling doet zich ook elders in de wereld voor. Het Agrarisch Dagblad meldde deze week dat in Nieuw-Zeeland de Mercedesen en BMW's niet aan te slepen zijn vanwege de hoge melkprijzen. De Nieuw-Zeelanders zitten dichtbij de sterk groeiende markten in Zuidoost Azië, en de uitbetalingsprijs van hun zuivelcoöperatie, Fonterra, is in een jaar tijd met tweederde gestegen.

Ik neem aan dat ook in Nederland sommige boeren aan een nieuwe auto denken, maar het meest zichtbaar zijn toch de investeringen in bedrijven, met name in de melkveehouderij. Overal worden nieuwe grote ligboxenstallen gebouwd; veel melkveehouders maken nu een sprong in de schaal van hun bedrijf. Waar ze jaren op een aantal van 60-80 koeien gezeten hebben, bouwen ze nu voor 150-300 koeien. Op zichzelf is het logisch dat dergelijke stappen nu gemaakt worden. De melkprijzen zijn hoog, en melkquotum is betaalbaar geworden. De verwachting is dat het quotum nog goedkoper wordt naarmate de quota verder verruimd worden. En waarschijnlijk wordt de quotering over zeven jaar helemaal afgeschaft.

Toch komen er ook waarschuwend geluiden. Het lijkt erop dat de huidige hoge melkprijzen niet blijvend zijn; door toevallige omstandigheden is de prijs van melk wel erg ver doorgeschoten. Sterker nog, de prijzen zijn sinds een maand aan het dalen. En omdat niet alleen de melk, maar ook het graan duur is, is het koeienvoer ook prijzig. Een ander soort waarschuwing is dat niet alle investerende melkveehouders geboren managers zijn. Voor 80 koeien heeft iemand andere kwaliteiten nodig dan voor pakweg 200. Het is daarom vrij zeker dat een aantal nieuwbouwprojecten voor de ondernemer niet de vreugde zullen brengen die hij verwacht.

Een laatste soort waarschuwing is dat overal in de wereld de productiecapaciteit uitgebreid wordt. Dat gaat niet zo snel, maar in landen als de VS en Nieuw Zeeland, en vooral in ontwikkelingslanden, neemt de productie gestaag toe onder invloed van de huidige hoge prijzen. Buitenlandse boeren reageren net zo als hun Nederlandse collega's. Op termijn zal die uitbreiding de prijzen onder druk zetten.

Meer algemeen, de verwachting is dat met het verminderen van de marktbescherming in Europa en elders de prijzen meer gaan fluctueren. De huidige hoge prijzen zijn daar eigenlijk al een voorteken van. En toch, als ik melkveehouder was, koos ik voor investeren en niet voor een nieuwe Mercedes.

* Dirk Strijker is hoogleraar Plattelandsontwikkeling op de S.L. Mansholt leerstoel van de Rijksuniversiteit Groningen

TIEN VRAGEN OVER HET MELKQUOTUM

door Marcel Modde

Het melkquotum moet in 2015 niet worden afgeschaft, maar flexibeler worden gemaakt, vindt de *Nederlandse Melkveehouders Vakbond*.

Gesprek over de voor- en nadelen van dit systeem.

Naam: Claude van Dongen

Leeftijd: 33 jaar

Woonplaats: Oosteind

Beroep: melkveehouder en kennismakelaar van de Melkvee Academie in Zeeland en Brabant

Hoeveel melkkoeien heeft u zelf?

„65 stuks, samen goed voor zo'n vijfhonderdduizend liter melk per jaar. Zeg maar dertienhonderd tot veertienhonderd liter per dag.”

Is dat in de melkveesector een groot bedrijf?

„Naar de toekomst toe zeker niet. Ik zal verder moeten ontwikkelen, wil ik dit bedrijf kunnen behouden. Wil ik mee in de Nederlandse maatstaf, dan moet ik de komende tien jaar doorgroeien naar tachtig tot negentig koeien. Ik verwacht over een jaar of vijf op dat aantal te zitten. Maar het gaat niet alleen om de omvang, zeker zo belangrijk is dat je technische en financiële resultaten goed zijn. Je merkt dat het aandeel van het melkquotum in het totaal veel minder zwaar weegt dan een paar jaar terug. Om je productie uit te breiden, moest je quota bijkopen van collega's die er mee stopten. Over een aantal jaar is dat wellicht niet meer nodig.”

Dan kun je ook weer uitbreiden zonder melkquotum?

Ja, de productie in het hele land stijgt door.”

Dus straks zitten we weer met een melkplas?

„Dat verwacht ik niet. Dat overschot destijds kwam doordat er een gegarandeerde prijs werd geboden. Die bestaat niet meer. Op dit moment is de prijs hoog, omdat de vraag naar melk groot is. Als het aanbod groter wordt, zal de prijs wel weer wat dalen. Maar dat gebeurt niet van vandaag op morgen. Een hogere productie vergt grote investeringen!”

Snijdt de melkveehouder zichzelf daarmee niet in de vingers?

„Nee. We zitten in Nederland niet op een eilandje. De markt is groter. Het quotum heeft voor een zekere stabiliteit gezorgd. De sector heeft daar profijt van gehad, maar dat was iets van het verleden. Nu is het tijd de marktwerking zijn gang te laten gaan.”

Het quotum heeft toch ook boeren de kop gekost?

„Ja. Als je niet wilde uitbreiden, kon dat ook wel. Maar veel hebben het niet gered. In alle sectoren heb je afvallers en overwinnaars.”

Hoeveel melkveehouderijen heeft Nederland nu nog?

„Rond de twintigduizend, meer dan een halvering van het aantal voor invoering van het quotum in 1984.”⁵

Hoeveel zijn er nog over, mocht het quotum in 2015 worden afgeschaft?

„De schattingen lopen uiteen van tussen de dertienduizend en vijftienduizend. Maar ik hoor ook geluiden dat het weer zal halveren.”

Wat kost een nieuw quotum?

„Nu is dat tachtig tot negentig cent per liter productierecht. Dat betaal je één keer en mag je jaarlijks benutten.”

Wordt het afgeschaft, dan ben je dat geld kwijt?

„In principe wel. Een quotum moet zich binnen acht jaar terugverdienen. In het licht van 2015 is dat dus iets om terughoudend mee te zijn.”

Dagblad vh Noorden 2007-11-28

Noordelijke veehouders breiden uit

ABN: Investeringsgolf in melkveehouderij

Door Erik van der Veen

WINSCHOTEN/ZUIDBROEK – De noordelijke melkveehouderij slaat volgend jaar massaal aan het uitbreiden. Honderden boeren kloppen momenteel bij de banken aan voor krediet voor de aankoop van extra melkquotum, grond of de bouw van nieuwe stalruimte.

Dat constateert ABN Amro in de provincie Groningen. De stemming in de sector is dit jaar plotseling volledig omgeslagen. Jarenlang waren de financiële rendementen karig, maar de explosief stijgende melkprijs heeft vooral sinds de zomer een kentering gebracht. Melkveehouders durven weer te investeren nu de bedrijfsresultaten snel aantrekken, constateert Arjan van Son, accountmanager agrarische zaken bij ABN Amro in Winschoten. „Een heleboel bedrijven staan er momenteel weer gezond voor”.

Daardoor halen ook banken weer de vinger van de kredietkraan. De tijd voor investeringen is ook gunstig gezien de dalende quotumprijzen. Twee jaar betaalde de boer nog 200.000 euro voor 100.000 kilo aan melkproductierechten, inmiddels is dat nog maar 80.000 euro.

Tegelijkertijd rijzen de melkprijzen dit jaar de pan uit. Een zuivelconcern als Friesland Foods heeft zijn voorschotprijs sinds augustus opgetrokken van 36 naar bijna 46 euro. Dat de prijsstijging ook speculatieve melkopkopers aantrekt, versterkt de trend volgens Van Son nog verder.

Als alle plannen doorgaan die ABN Amro nu in de pijplijn heeft, komt er volgens de accountmanager komend jaar een enorme investeringsstroom los in de noordelijke melkveehouderij.

5 Veel meer: in 1984 had Nederland nog 63.000 melkveehouders! (ZHN.)

Vooral in het noordoostelijk deel van Groningen werken volgens hem veel boeren aan uitbreidingsplannen.

COWMUNITY

De eerste 'Cowmunity' komt in Groningen. Drie veehouders uit de provincie vestigen uiterlijk in 2009 zo'n mega-melkerij in het Oldambt of de Veenkoloniën. De provincie Groningen geeft 75.000 euro voor onderzoek naar de beste locatie en een diervriendelijk én economisch rendabel stalconcept.

Tekenend voor het optimisme is volgens Van Son de massale belangstelling van melkveehouders voor de bijeenkomsten die de bank voor de sector organiseert. Gisteren trok een forum over de economische perspectieven voor de sector ruim vierhonderd boeren naar Zuidbroek. Een week eerder kwamen er al 125 boeren uit Groningen, de kop van Drenthe en oostelijk Friesland af op een specifieke workshop over bedrijfsuitbreiding. „Dat was ook voor ons een eye-opener, we hadden hooguit de helft verwacht”, aldus Van Son.

Leeuwarder Courant 2007-12-04

Wereld kampt met groot koeientekort

LEEWARDEN- De wereldvraag naar melk groeit, maar de productie blijft achter. Het grootste probleem is het tekort aan koeien. Vooral in de Verenigde Staten, China en Rusland schreeuwen melkveehouders om goede jonge drachtige koeien, zogeheten vaarzen. En die zijn er niet veel in de wereld.

Nederland is een van de grote exporteurs van vooral hoogproductief melkvee. Helaas is het land getroffen door de dierziekte *blauwtong*. Vee-exporteur Henk Bles kan nu alleen nog vaarzen krijgen uit de drie noordelijke provincies.

Er wordt gewerkt aan een groter aanbod. Rundveecoöperatie *Delta* levert volop zogeheten gesext sperma, sperma waaruit alleen koeien zouden komen. Volgens Bles is de techniek nog steeds in de beginfase en is de uitkomst lang niet zeker.

Bij de lage kalverprijzen was het aantrekkelijk om melkkoeien te insemineren met sperma van Belgische blauwen, echte vleeskoeien. De kalveren daaruit zijn niet geschikt voor melkvee. Vorig jaar was nog 15 procent van het aantal geboren kalfjes afkomstig van Belgische blauwen.

Dat zal snel veranderen met zo'n vraag naar en goede prijs voor vaarzen, verwacht Bles. Met de extra kalveren kan in ieder geval de Nederlandse vraag over enkele jaren worden opgevangen. Want de vraag gaat hier ook groeien, als volgend jaar de productierechten met 2 procent worden uitgebreid.

Volgens Bram Prins, onder anderen voorzitter van *Global Dairy Farmers* is het tekort in landen als de Verenigde Staten en Rusland echt schrijnend. In de VS wordt volgend jaar het melkproductieverhogende hormoon BST afgeschaft. Dat zal de vraag naar melkvee sterk doen stijgen.

Naar Rusland gaan jaarlijks vele duizenden vaarzen. Het ontbreekt er evenwel soms aan de kennis om de koeien hoogproductief te houden. Vaak zijn de koeien na zeventien of achttien

maanden al uitgemolken en rijp voor de slacht, stelt Prins vast. In China is de vraag sterk groeiend, omdat de overheid streeft naar een verdubbeling van de productie.

Bles ziet ook nog altijd een sterke vraag uit de Balkanlanden en Noord-Afrika. Dit zijn alle nog landen op redelijke afstand en dat is belangrijk voor de kostprijs. De prijs van een goede vaars loopt op tot ruim € 1100. Daar komen nog veterinaire kosten bij en natuurlijk transportkosten.

Een vaars die aankomt in Oost-Rusland kost al meer dan €2000. Bles: „In ko is gjin lukseprodukt. Dus minsken hawwe der wol jild foar oer. Mar de transportkosten moatte net te heech wurde.”

Zeker over lange afstanden als naar de VS is de export van vaarzen geen oplossing voor het veetekort. Daar moet men noodgedwongen overstappen op import van sperma en embryo's. Vandaar de grotere vraag naar sperma en dan liefst met de zekerheid dat er koekalveren uitkomen. Prins ziet voorlopig geen snelle verbetering van de situatie. Van het moment van inseminatie tot het begin van de melkproductie verstrijken er 23 maanden

Het duurt zeker nog een aantal jaren voordat er weer ruimte komt in de markt, denkt Prins. Volgens Bles is dat moeilijk te voorspellen. Een dalende melkprijs zal de vraag snel doen dalen. En als de *blauwtong* onder knie is komt er meer aanbod van goede vaarzen.

LC 2007-12-19

Fusieplannen Campina en Friesland Foods ⁶

Leeuwarder Courant 2007-12-19 DI-kop

Zuivelgiganten fuseren tot wereldspeler

De kogel is door de kerk. Zuivelconcerns Friesland Foods en Campina gaan praten over een fusie. Tezamen zijn de ondernemingen goed voor de verwerking van ruim 9 miljard liter melk van leden. Dat is het leeuwendeel van de totale Nederlandse melkproductie van 11,6 miljard. Het moment lijkt goed gekozen met een directieloos Friesland Foods na het vertrek van Luc Dahlhaus en Campina waar directievoorzitter Tiny Sanders die vertrekt. Bovendien staat de zuivel voor een intense schaalvergroting ten gevolge de liberalisering van de zuivelsector.

Door Nico Hylkema

Leeuwarder Courant 2007-12-21

Hoe marktontwikkeling een fusie afdwong

Fusie Campina en Friesland Foods

Door Nico Hylkema

De stroomversnelling waarin de wereldwijde zuivelmarkt het afgelopen jaar is gekomen, is zeker voor de directies van de twee grote zuivelcoöperaties van Nederland als een verrassing gekomen. Hoewel er sinds 2003 menig signaal kwam waaruit het een en ander was af te leiden, bleef de gedachtegang in de zuivel binnen de kaders van het in het verleden zo succesvolle Europese zuivelbeleid.

⁶ Meer over deze fusie tot zuivelorganisatie Friesland-Campina op site (ZHN.)

In 2003 werd in Brussel de basis gelegd voor ongekende veranderingen. Onder druk van de onderhandelingen van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) besloot de *Europese Commissie ook de zuivel te liberaliseren*. Exportsubsidies gingen op de helling en importheffingen zouden langzaam verdwijnen.

Ook het einde van de superheffing, de productiebeperking door middel van productierechten, werd toen eigenlijk al aangekondigd. De gevolgen van deze liberalisering werden in eerste instantie vooral gezien in dalende melkprices en een daardoor afgedwongen schaalvergroting in de melkveehouderij. Internationaal zou eerst een land als Duitsland met zijn versnipperde landschap van kleine zuivelondernemingen een consolidatieslag maken.

Campina en *Friesland Foods* hadden de ogen gericht op het buitenland. Autonome groei en kleine overnames zouden de zuivelcoöperaties liberaliseringsproof moeten maken. Zij zouden er bovendien voor moeten zorgen, dat het inkomen van de leden niet te ver zou dalen.

Dat de melkprijs voor boeren zou dalen door het wegvallen van de beschermende Europese mantel stond voor de directies van de zuivel als een paal boven water. Boeren moesten maar rekenen op een melkprijs van zo'n 26 cent in de komende jaren. Dat hielden directeur Luc Dahlhaus (*Friesland Foods*) en Tiny Sanders (*Campina*) heel lang vol.

Het zadelde coöperatievoorzitter Sybre Attema (*Friesland Foods*) voor boerenzalen op met een moeilijke boodschap. Een boodschap die langzaam ongelooftwaardig werd. De prijzen daalden in eerste instantie wel, maar lang niet zo scherp als men had aangekondigd.

Een enkeling voorspelde boeren toen al een stralende toekomst. Steeg de vraag naar zuivel wereldwijd niet door de toenemende welvaart in Azië en India? En bleef de productie in de wereld niet achter? Dat zou toch moeten leiden tot hogere prijzen.

Bij de zuivelcoöperaties kenden de directies deze analyses, maar de achterblijvende prijzen op de wereldmarkt stijfden hen in hun opvatting dat het zo'n vaart niet zou lopen. Luc Dahlhaus trad begin dit jaar af om gezondheidsredenen, maar in de directiekamers leidde dit nog niet tot snel veranderende opvattingen.

Onderwijl stegen de prijzen voor melkpoeder en boter explosief. Dit kwam door een combinatie van factoren. De vraag naar deze producten steeg door de welvaartsgroei in de wereld. Belangrijker was evenwel de achterblijvende productie. In Nieuw Zeeland en Australië plaagde de droogte de melkveehouderij en in Europa molken boeren in veel landen hun toegestane quotum niet vol.

Nederlandse boeren begonnen te mokken. Terwijl de lijnen van de melknoteringen uit de grafieken schoten, gingen de prijzen die zij voor hun melk kregen nog iets naar beneden. Langlopende contracten en achterblijvende prijsstijging van de kaasproductie daar gaat in Nederland de helft van de melk in - noopten de coöperaties tot terughoudendheid.

Hun leden zagen het zwerk nu wel drijven. De productierechten zouden verdwijnen, zo drong vorig jaar eindelijk door.

Al kregen ze van *Friesland Foods* de ruimte om na 2013 volop te produceren, de ontevredenheid over het beleid van de concerns groeide. Sanders gooide olie op het vuur door alvast te waarschuwen voor te hoge verwachtingen van de toekomstige melkprijs.

Het moet voorzitter van de Campina-commissarissen Kees Wantenaar heel welkom zijn geweest, dat enkele maanden terug zijn collega Attema van *Friesland Foods* bij hem langs kwam om eens te praten over samengaan. Beide boerenvoormannen hadden het moeilijk op de ledenvergaderingen.

Zo ontstond de situatie dat de commissarissen buiten de directie om de fusie konden voorbereiden. Terwijl de ondernemingen hun uitgestippelde beleid doorvoerden, groeide er iets moois tussen Attema en Wantenaar. In alle rust konden ze - niet gestoord door grote ego's van directeuren - doen wat de meeste leden eigenlijk ook wilden.

In plaats van elkaar vliegen afvangen in de Nederlandse supermarkten en in verre buitenland zouden de twee grote zuivelconcerns toch veel beter samengaan. Voorzitter Siem Jan Schenk van de rundveehoudersvakgroep van de LTO drong er vorig jaar al eens op aan. Zo dwongen de boeren uiteindelijk af, wat de directies niet voor elkaar kregen.

Leeuwarder Courant 2007-12 31

ook MAP R-FC

Hoge melkprijs: De melkveehouder is even de winnaar

De zichtbare landbouw is de winnaar van het afgelopen jaar. Akkerbouwers profiteerden van een verdubbeling van de graanprijs, voor aardappelpootgoed werden prima prijzen betaald. Melkveehouders zagen de prijs voor hun melk tot ongekende hoogten pieken. De minder zichtbare varkenshouders zijn de verliezers, meteen ongekende malaise.

Door Nico Hylkema

De Melkveehouders hebben een bijzonder jaar achter de rug. Dat de melkprijs zou stijgen was begin dit jaar al zichtbaar. Op de wereldmarkt brachten eerst de melkpoeder en later ook de boter recordprijzen op. Dat was in 2006 al begonnen.

Maar de melkveehouders moesten nog even door een dal. Na-ijlende effecten van langdurige contracten en een nog achterblijvende kaasprijs leidden er de eerste twee kwartalen nog toe dat de boeren minder vingen voor hun melk. Dat veranderde vanaf juli.

Zuivelconcern *Friesland Foods* en andere coöperaties startten een reeks van verhogingen met eerst nog dubbeltjes per 100 liter. Alras ging dat in euro's. Zo kon de melkprijs stijgen van amper € 30 in januari naar ruim € 45 per 100 kilo in oktober. Het leverde de boeren een gemiddelde prijs over het hele jaar op van ruim € 34.

WERELDMARKT

Het lange uitblijven van een echt voelbare prijsverhoging was de schaduwkant van de nieuwe marktsituatie. Het gemok en gemor was niet van de lucht op de regiovergaderingen van *Friesland Foods*-boeren. Waarom moest het zo lang duren, eer de boeren konden profiteren van de gestegen prijs op de wereldmarkt? Collega's die melk leverden aan vrij opererende melkhandelaars kregen al veel eerder een hoge prijs.

Het zuivelconcern laadde de verdenking op zich bepaald niet gelukkig te zijn met de prijsstijging. Hadden de voormannen niet gehamerd op een verwachte prijs van € 26 als de Europese bescherming van exportsteun, importheffing en melkquotering zou verdwijnen? En nu moesten ze hun ongelijk bekennen.

Het leidde in oktober tot het vertrek van 130 relatieve grote boeren, die het hadden gehad met de grote coöperatie *Friesland Foods*. De andere grote coöperatie *Campina* liet een nog grotere veer, vooral in Duitsland. Het tekent de nieuwe verhoudingen.

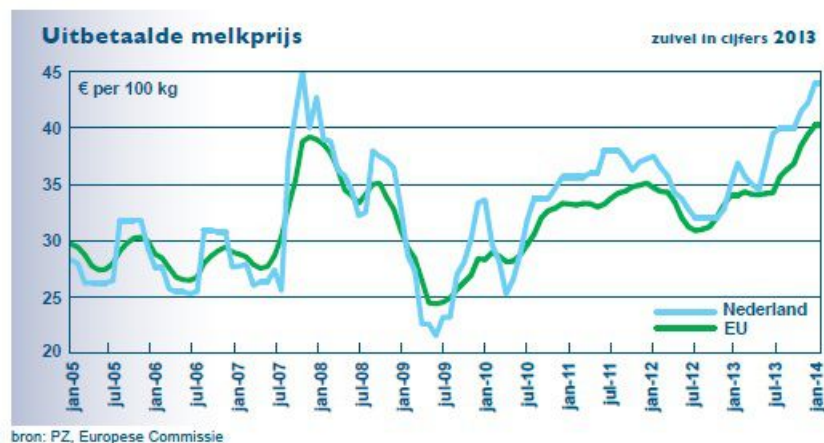
Decennialang was voor de coöperatie de melk van de leden maar moeilijk tot waarde te brengen. De kaasdivisie van *Friesland Foods* was amper rendabel te maken. De coöperatie maakte de echte winst in verte landen en op merkproducten met een hoge toegevoegde waarde, waar op de ledenmelk hooguit een half procentje rendement werd gehaald.

De wereldmarkt vertelt al enige tijd wat anders: De vraag groeit en het aanbod kan dat niet bijbenen. Het gevolg is, dat de ledenmelk met - jarenlang verafschuwde - bulkproducten de winstmaker wordt.

PROBLEEM

Waar in andere jaren de coöperaties niet al te bedroefd zouden zijn over het verlies van 130 leveranciers met miljoenen liters melk, werd dat nu een niet te onderschatten probleem. De vraag is natuurlijk of de boeren er zo goed aan doen hun coöperatie te verlaten. Want de liberalisering van de zuivelmarkt betekent ook dat prijzen gaan schommelen.

In de afgelopen decennia hebben de Coöperaties de leden een relatief hoge melkprijs kunnen uitkeren door het beleid van export, van merken en van producten met toegevoegde waarde. Dat zou ook weer van pas kunnen komen als de prijzen net zo snel dalen als ze nu zijn gestegen.⁷

Nu roept iedereen dat de prijs van melk structureel hoger zal zijn en niet op het oude niveau terugkeert. De eerste signalen van een tempering zijn er wel al. De prijs van melkpoeder en boter kreeg de afgelopen weken gevoelige klappen. Kennelijk is de huidige prijs aan de hoge kant en laten afnemers in China het afweten. Datzelfde deden de kalvermesters als afnemers van weipoeder al eerder.

Desondanks is het op dit moment voor de hand liggend om voor de melkveehouders een echt feestelijk 2008 te verwachten. Dan zullen ze het hele jaar al snel € 40 per 100 liter melk beuren. En dan krijgen ze ook nog eens gemiddeld zo'n € 15.000 tot € 20.000 zo maar in het handje van Brussel, omdat de daar afgekondigde liberalisering zou leiden tot lagere prijzen. De discussie daarover is dan ook gestart en er gaat ook wat veranderen, maar volgend jaar hebben de boeren de steun nog.

GRAANPRIJS

De akkerbouwers hebben ook weinig reden tot klagen met een verdubbelde graanprijs. En ook zij ontvangen een leuke toegift uit Brussel. Wel weten de akkerbouwers al langer dat de prij-

⁷ Wat ook – bina – zo zou zijn – zie toegevoegde grafiek (bron: PZ 2013)

zen in een geliberaliseerde markt sterk kunnen schommelen. En steken minder snel te verwachten inkomsten in schaalvergroting alvorens ze het geld echt op zak hebben

De varkenshouders waren de verliezers van dit jaar. Na enkele jaren van hoge verdiensten was het dit jaar malaise. Niet voor niets is hiervoor het begrip varkenscyclus bedacht. Na goede jaren wordt het aanbod groter en kelderen de prijzen. Dit jaar was er als troost een kleinigheid uit Brussel. Een uitzondering, varkenshouders zijn nooit verwend met Europese prijsbescherming en dat blijft ook zo.

De langetermijnverwachting is voor de melkveehouders en akkerbouwers, gunstig met het al eerder geconstateerde aanbod dat de groei van de vraag voorlopig niet zal kunnen bijbenen. Een probleem voor de melkveehouders is wel dat de kosten snel stijgen. Door de hoge graanprijs is het krachtvoer duurder, de afzet van mest was dit jaar al duurder, de rente is gestegen en de noodzakelijke arbeid van buiten is al evenmin goedkoop.

De voorziene schaalvergroting kan alleen maar doorgaan, als de uitstoot van boeren in hetzelfde tempo doorgaat. Het afgelopen jaar is dat wat langzamer gegaan. Potentiële stoppers kijken het met de hoge prijzen nog even aan. Autonome groei is voor de meeste boeren niet mogelijk. Waar het melkquotum verdwijnt, zullen de mestrechten de nieuwe grenzen aan de groei bepalen. En daar komen de pluimvee-, varkens- en melkveehouders elkaar tegen. Waarmee de eensgezindheid van het groene front ook tot het verleden gaat behoren.